

NOTITIE

Cultuurhistorische Verkenning Westerpark West Kavel X | Monumenten en Archeologie | 21.11.2018

In verband met de ontwikkeling van het parkeerterrein Kavel X ten oosten van het voormalige ING-kantoor aan de Haarlemmerweg 506 heeft het stadsdeel West aan Monumenten en Archeologie (MenA) gevraagd of er cultuurhistorische waarden in dit plangebied zijn om rekening mee te houden bij de planvorming. MenA heeft in 2012 een Cultuurhistorische Verkenning (CHV) voor het voorheen geldende bestemmingsplan *Bos en Lommer Noord* opgesteld en in 2015 een aanvulling op de CHV gemaakt in het kader van het bestemmingsplan *Westerpark West*. Het voorliggende document is een bewerking van deze aanvulling. Bij cultuurhistorische waarden gaat het over sporen, objecten, patronen en structuren die zichtbaar of niet zichtbaar onderdeel uitmaken van onze leefomgeving en een beeld geven van een historische situatie of ontwikkeling. In veel gevallen bepalen deze cultuurhistorische waarden de identiteit van een plek of gebied en bieden ze aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen. Een en ander conform de Modernisering van de Monumentenwet en de wijziging van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening.

Kavel X maakte deel uit van een bouwplan om een grotere locatie, genaamd Westerpark West, te herontwikkelen en te transformeren naar wonen. Echter bij de behandeling van het bestemmingsplan *Westerpark West* in de gemeenteraad is er geen meerderheid bereikt voor het onderdeel 'Kavel X'. Naar aanleiding van een aangenomen amendement is het bestemmingsplan *Westerpark West* op 29 november 2017 gewijzigd vastgesteld. 'Kavel X' is geschrapt uit het bouwplan zodat het onbebouwd zou blijven. De bestemming van het parkeerterrein Kavel X wordt met het nieuwe bestemmingsplan 'Westerpark West Kavel X' gewijzigd van 'Gemengd-4' in 'Groen'. Deze bestemming biedt vergroeningskansen voor het Westerpark en de Brettenzone.

Het plangebied Westerpark West Kavel X ligt op een plek waar een aantal uiteenlopende ruimtelijke systemen samenkomt:

Groen en prestedelijk landschap

- Het prestedelijke slagenlandschap met oude slotenverkaveling dat nog zichtbaar is in de direct aangrenzende volkstuinparken en een deel van het Westerpark. Deze landschappelijke structuur is cultuurhistorisch van grote waarde.
- Het dijkdorp Sloterdijk, op enige afstand ten noordwesten van het plangebied, betreft een restant van de oude dorpskern met kleinschalige bebouwing. Dit is cultuurhistorisch van waarde.

- Het Westerpark en de Brettenzone die doorloopt tot aan Haarlem. Het Westerpark is van grote cultuurhistorische waarde.
- Het gebied maakt onderdeel uit van de Overbrakerpolder die omdijkt was, onder andere als bescherming tegen het IJ. De Sloterdijk is daar een restant van. Infrastructuur in de polder werd voorzien van dijken, zoals de dijklichamen langs de Haarlemmertrekvaart en voor het spoor. De dijklichamen en de hoogteverschillen zijn duidelijk herkenbaar en van cultuurhistorische waarde.

Infrastructuur

- De Haarlemmertrekvaart ten zuiden van het plangebied. Deze trekvaart is een van de oudste verbindingroutes die vanuit Amsterdam werd aangelegd, in dit geval naar Haarlem in 1631. De oevers zijn vrij van bebouwing, maar in sommige delen zijn nieuwe kademuren aangebracht met enkele zitgelegenheden aan het water. Het tracé, de contour, oevers en bijbehorende historische waterbouwkundige werken zijn van grote cultuurhistorische waarde.
- De eerste spoorlijn van Nederland uit 1839, die van Amsterdam naar Haarlem liep en die nog zichtbaar is in het talud en het tracé van het huidige fietspad dat ten noorden van de kantorenstrook loopt. Het talud en tracé zijn van grote cultuurhistorische waarde.
- De Haarlemmerweg die gaandeweg ontwikkeld is ten zuiden van de Haarlemmertrekvaart.

Woningbouw

- Gibraltarbuurt ten zuiden van de Haarlemmerweg kwam tot stand op basis van het uitbreidingsplan Landlust uit 1929 en werd opgetrokken in de jaren 1930. Dit betreft een woonwijk in gesloten bouwblokken van drie lagen onder een zadeldak (direct tegenover het voormalige ING-kantoor) of vier bouwlagen onder een plat dak (tegenover de parkeerplaats). De bouwblokken zijn opgetrokken in gele en rode baksteen en hebben een relatief eenvoudige architectonische vormgeving. Stedenbouwkundig is de Bos en Lommerweg met de ventweg, brede groenstrook, de afgeronde gevelwand enerzijds en het parkje anderzijds met de kruising Haarlemmerweg naar ontwerp van C. van Eesteren van betekenis in relatie tot het groengebied aan de overzijde. De woningbouw aan de Haarlemmerweg heeft een welstands-basisorde, en op de hoeken met de Admiraal de Ruijterweg en de Bos en Lommerweg een orde 3. De straten die uitkomen op de Haarlemmerweg zijn stedenbouwkundig gewaardeerd met een zone B, de Haarlemmerweg zelf met een zone C.

Kantorenstrook

- De kantorenstrook aan de noordkant van de Haarlemmerweg waar het ING-complex onderdeel van uitmaakt. Op deze plek stonden in de 19^e eeuw kleine fabrieken. In de tweede helft van de 20ste eeuw werden ze gaandeweg vervangen door kantoren. Het eerste was de kantoortoren met aangrenzende laagbouw van Arthur Staal uit 1969 voor de Rijkspostspaarbank. De toren met een bescheiden hoogte en omvang vormt de introductie van een schaalvergroting van de bebouwing aan de Haarlemmerweg die zich naar het westen toe opbouwt. De rest van de ING-kantorenreeks die uit de jaren '80 en '90 dateert is lager zodat de toren als markant boegbeeld en beginpunt van het kantoorgebied fungeert. Andersom gezien vormt het als 'boekensteun' de beëindiging van de kantorenstrook ten opzichte van het Westerpark. Ten westen van het ING-complex verzezen kantoren van andere opdrachtgevers; het voormalige Elsevier complex vlakbij de A10 uit 1981 en Achmea tussen ING en Elsevier uit 2000. Deze

	Gemeente Amsterdam
Pagina 3 van 3	Monumenten en Archeologie

complexen zijn groter dan de jaren 80 en 90 ING-kantoren, maar niet hoger dan de Staal-toren. Deze kantorenstrook wordt momenteel herontwikkeld en getransformeerd naar woningen.

Conclusie en advies

Het plangebied is volledig onbebouwd en is niet in een beschermd stadsgezicht gelegen. Er zijn geen (rijks- of gemeentelijke) monumenten aanwezig. Het kavel ligt in de *Brettenscheg* maar is geen formeel onderdeel van de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam. Echter, gelet op het bovenstaande, zijn er nabij de planlocatie een aantal cultuurhistorische structuren/elementen aanwezig. De opgave bestaat eruit om rekening te houden met de uiteenlopende ruimtelijke systemen die hier samenkomen, inclusief de woonwijk in aanbouw ten westen van het plangebied, zodat deze nieuwe groene openbare ruimte goed ingebed is in haar omgeving en recht doet aan het veelzijdige, cultuurhistorisch gelaagde karakter van het gebied.